

نام خانوادگی:	نام درس: فارسی (۳) انسانی و ریاضی و تجربی
نام پدر:	تاریخ: ۱۴۰۳/۰۳/۲۰
پایه:	زمان آزمون: ۱۰۰ دقیقه
نام دبیر:	سوالات ارزشیابی خرداد ۱۴۰۳
	نمره با عدد:
	نمره با حروف:
	به نام خداوند علم و قلم
	اداره ی آموزش و پرورش
	دبیرستان
	سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳

ردیف	بارم
------	------

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱	معنای واژه مشخص شده در عبارت «دیگر در آن ذی حیاتی نفس نمی کشد» چیست؟	۰/۲۵
۲	کدام واژه جزء معانی کلمه مشخص شده نیست؟ بنشین به یکی کبود اورند	۰/۲۵
۳	معادل معنایی واژه مشخص شده در بیت «چه نیکو گفت با جمشید دستور / که با نادان نه شیون باد و نه سور» در کدام گزینه نیامده است؟ ☐ الف) در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند. ☐ ب) فریاد و فغان مرحبا و آفرین به آسمان بلند شد. ☐ ج) وین نغمه محبت بعد از من و تو ماند.	۰/۲۵
۴	مترادف واژه کلان در عبارت «هر که مرا، ببند به حقیقت داند که از شما بسیار کلان ترم و جهان از شما زیادت دیده‌ام» کدام کلمه است؟ «یکی از مردان معمر دهکده که کتاب را بر روی زانو گشوده بود و از پس عینک ستبر خویش در آن می‌نگریست»	۰/۲۵
۵	املاي درست را در جمله‌های زیر انتخاب کنید. الف) مهمان‌ها سخت در (محضور / محظور) گیر کرده و تکلیف خود را نمی‌دانند. ب) از آن همه زیبایی‌ها و لذت‌ها و (نشئه / نشعه) ها سرشار از شعر و خیال می‌شدم. ج) تو نماینده فضلای، تو سزاوار (ثنایی / سنایی)	۰/۷۵
۶	با توجه به واژه‌های مشخص شده کدام گزینه غلط املایی دارد؟ ☐ الف) ولی شستش خبردار شده بود و چشمش مثل مرغ سربریده، مدام روی میز می‌دوید. ☐ ب) کان کمند شست خم خویش بگشاید / و بیندازد به بالا، بر درختی، گیره‌ای سنگی / و فراز آید. ☐ ج) چون تیری که از شست رفته باز نمی‌گردد، یک بار دیگر به کلام بلندپایه «از ماست که بر ماست» ایمان آوردم. ☐ د) آنگاه باز شکاری که شاهان او را روی شست می‌نشانند و با خویشان به شکار می‌بردند چنین گفت...	۰/۲۵

۷	از چهار گزینه زیر در دو گزینه نادرستی املائی وجود دارد؛ آن دو را مشخص کنید. (الف) مطاع و فرمانروا - صلۀ ارحام - سوءهاضمه (ب) حمایل و محافظ - غرض نهال - مستور و پوشیده (ج) مغلوب و مقهور - زل زدن و نگرستن - مخاصمت و دشمنی (د) ضمد و مرحم - بحر مکاشفت - ضجه و فریاد	۰/۵
۸	در کدام یک از گزینه‌های زیر غلط املائی وجود دارد؟ درست آن را بنویسید. (الف) عاکفان کعبۀ جلالش به تقصیر عبادت معترف و واصفان حلیۀ جمالش به تحیر منسوب. (ب) سرور کاینات و مَفخرِ موجودات و رحمتِ عالمیان و سَفوتِ آدمیان و تَتَمَّۀ دورِ زمان.	۰/۵
۹	ساختار کدام مصراع، طبق الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است؟ «در پیشگاه اهل خرد نیست محترم / هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت»	۰/۲۵
۱۰	نوع «ان» مشخص شده در کدام گزینه یکسان نیست؟ □ (الف) سراسر همه دشت بریان شدند / بر آن چهر خندانش گریان شدند □ (ب) من به هر جمعیتی نالان شدم / جفت بدحالان و خوش حالان شدم	۰/۲۵
۱۱	با توجه به بیت «اگر لطف تو نبود پرتوانداز / کجا فکر و کجا گنجینه راز» کدام واژه بیت زیر، نقش دستوری یکسانی با واژه مشخص شده دارد؟ «زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست / در حق ما هرچه گوید، جای هیچ اکراه نیست»	۰/۲۵
۱۲	از بین چهار بخش مشخص شده در متن زیر، نقش‌های تبعی «معطوف» و «بدل» را بیابید. تابستان وصال نوازشگر می‌آمد و ما را از غربت زندان شهر به میهن آزاد و دامن گسترمان، کویر می‌برد... در کویر گویی به مرز عالم دیگر نزدیکیم. آسمان، تفرجگاه مردم کویر است.	۰/۵
۱۳	نوع حذف را در موارد زیر مشخص نمایید. (الف) چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن. (ب) امروز خورشید در دشت آینه‌دار من و تو	۰/۵
۱۴	نوع وابستۀ وابسته را در بیت زیر بنویسید. «ای مرغ سحر، عشق ز پروانه بیاموز / کان سوخته را جان شد و آواز نیامد»	۰/۲۵
۱۵	مضاف الیه مضاف الیه را در شعر زیر بیابید و نمودار پیکانی آن گروه اسمی را رسم کنید. «این گلیم تیره بختی‌هاست / روکش تابوت تختی‌هاست... / اندکی استاد و خامش ماند»	۰/۵
۱۶	در عبارت زیر زمان فعل مشخص شده را دقیقاً تعیین کنید. «در کناره دریا موج کف آلوده‌اش را باید برفرازد.»	۰/۲۵

۱۷	واژه «چون» از لحاظ دستوری در کدام گزینه متفاوت است؟ الف) چون بود کافلیم ما را شاه نیست. ب) چون بتابد آفتاب معرفت ج) چون فرودآیی به وادی طلب	۰/۲۵
۱۸	کدام گزینه واژه‌های «هم آوا» در زبان فارسی ندارد؟ الف) دیگر اکنون آن عماد تکیه و امید ایران شهر / شیرمرد عرصه ناوردهای هول... / در بن این چاه آبش زهر شمشیر و سنان گم بود. ب) گویی جامه‌ای بود که درزی ازل به قامت ایشان دوخته بود. ج) بیامد دو صد مرد آتش فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۰/۲۵
۱۹	با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. «به سوزی ده کلامم را روایی / کز آن گرمی کند آتش گدایی» الف) نقش «ضمیر پیوسته» در مصراع نخست چیست؟ ب) جمله وابسته (پیرو) را مشخص کنید. ج) نقش دستوری واژه مشخص شده چیست؟	۰/۲۵
قلمرو ادبی (۵ نمره)		
۲۰	زمینه حماسی بیت «چنین است سوگند چرخ بلند / که بر بی‌گناهان نیاید گزند» چیست؟	۰/۲۵
۲۱	آرایه ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را (اسلوب معادله - متناقض نما) ب) از سیم به سر یکی کله خود / ز آهن به میان یکی کمر بند (استعاره - حس آمیزی) ج) مرد نقال، آتشین پیغام / راستی کانون گرمی بود (ایهام - حسن تعلیل) د) ز نیرنگ هوا و از فریب آز خاقانی / دلت خلد است، خالی ساز از طاووس و شیطانش (تضمین - تلمیح)	۱
۲۲	واژه‌های مشخص شده در دو جمله زیر خلق‌کننده کدام آرایه ادبی مشترک هستند؟ الف) بدان که از جمله نام‌های حُسن یکی «جمال» است و یکی «کمال». ب) بی‌آتش قرار ندارد و در آتش وجود ندارد.	۰/۲۵
۲۳	جای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید. الف) واژه‌های مشخص شده در بیت «نی حریف هر که از یاری برید / پرده‌هایش، پرده‌های ما درید» آرایه ادبی دارند. ب) در جمله «با راه‌آهن به بروکسل، پایتخت بلژیک می‌رفتیم»، واژه مشخص شده آرایه دارد. ج) در عبارت «در آن هنگام که بهار حیات علمی و اجتماعی‌اش فرارسیده بود، ناگهان منقلب شد» واژه شبهه است.	۰/۲۵

۰/۵	۲۴	شاعر برای آفرینش آرایه ادبی «حسن تعلیل» در بیت زیر چه دلیلی را بیان کرده است؟ تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دلبد
۰/۲۵	۲۵	کدام یک از ابیات زیر آرایه «متناقض نما» دارد؟ ☐ الف) آن جا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟ ☐ ب) هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است
۰/۵	۲۶	کدام دو اثر از یک نویسنده یا شاعر است؟ «فی حقیقه العشق - فیه ما فیه - کلیله و دمنه - تذکره الاولیا - سندبادنامه - منطق الطیر - تمهیدات»
۰/۲۵	۲۷	کدام اثر مربوط به بخش ادبیات جهان است؟ ☐ الف) از پاریز تا پاریس ☐ ب) قصه‌های دوشنبه
۰/۲۵	۲۸	درستی یا نادرستی جمله زیر را مشخص کنید. «سانتاماریا اثر رضا امیرخانی، نویسنده معاصر درباره دفاع مقدس است»
۰/۲۵	۲۹	«شعر حفظی» آیا مصراع دوم بیت زیر به درستی ذکر شده است؟ در مکتب حقایق پیش ادیب عشق / آن گه رسی به خویش که بی‌خواب و خور شوی
۰/۲۵	۳۰	مصراع نخست بیت زیر را مرتب کنید. از - باران - برگ - در - مهربان تر - ای - بوسه‌های / بیداری ستاره در چشم جویباران
۰/۵	۳۱	مصراع دوم بیت زیر را بنویسید. ترسم تو را ببیند و شرمندگی کشد /
قلمرو فکری (۸ نمره)		
۰/۲۵	۳۲	کدام گزینه بار معنایی منفی ندارد؟ ☐ الف) دیدم توطئه ما دارد می‌ماسد. ☐ ب) اندیشیدم که باز برای ما چه خوابی دیده‌اند. ☐ ج) دیدم چشم بد دور آقا و اترقیده‌اند.
۰/۲۵	۳۳	جمله «با خرد و دانش خود آنچه خواهد، تواند. سنجش نیروی او در توان ما نیست» با کدام گزینه تناسب مفهومی دارد؟ ☐ الف) همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو بپوشی / همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی ☐ ب) نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی / نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی

۳۴	دو ویژگی عشق جاودانی را در عبارت زیر بنویسید. «عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند / و نه توجهی به گرد و غبار و جراحات پیری دارد / و نه اهمیتی به چین و شکن ناگزیر سالخوردگی می‌دهد.»	۰/۵
۳۵	کدام مورد با بیت «مشو در پیچ و تاب رنج و غم، گم / به هر حالت تبسم کن، تبسم» در تقابل معنایی است؟ □ الف) عشق من، خنده تو در تاریک‌ترین لحظه‌ها می‌شکند. □ ب) این نخستین بار شاید بود / کان کلید گنج مروارید او گم شد.	۰/۲۵
۳۶	مفهوم بیت «بنده حلقه به گوش از نوازی برود / لطف کن، لطف که بیگانه شود حلقه به گوش» چیست؟	۰/۵
۳۷	بیت «چنان آمد اسپ و قبای سوار / که گفתי سمن داشت اندر کنار» در توصیف کدام شخصیت است؟	۰/۲۵
۳۸	با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید (در ستون ب یک مورد اضافی است) «الف» «ب» الف) گفت: «می‌باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست» ب) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت الحزن است ج) سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید. د) راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود. ۱- برتری عشق بر عقل ۲- ناپایداری حکومت‌ها ۳- تقدس عشق ۴- فساد و غفلت حاکمان ۵- بیگانه ستیزی	۱
۳۹	با توجه به متن درس «بوی جوی مولیان» مفهوم مشترک «آب جیحون فرونشست و ریگ آموی پرنیان شد» چیست؟	۰/۵
۴۰	هر کدام از ابیات زیر به کدام وادی هفت‌گانه عرفانی اشاره دارد؟ الف) صد هزاران سایه جاوید تو / گم شده بینی زیک خورشید، تو ب) هر یکی بینا شود بر قدر خویش / بازیابد در حقیقت صدر خویش	۰/۵
۴۱	معنای ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. الف) شش دانگ حواسم پیش مصطفی است. ب) عشق، هر کسی را به خود راه ندهد. ج) نی حدیث راه پر خون می‌کند. د) سیاوش را تنگ در بر گرفت. ه) از شامه قوی شما تشخیص بوی حمله، غریب نیست. و) من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو ز) دست انابت به امید اجابت به درگاه حق بردارد. ح) پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته جان شنو یکی پند	۰/۲۵ ۰/۲۵ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۷۵ ۰/۷۵